

Sygn. akt I CSK 468/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Domu Kultury "Ś." w Dzielnicy T.

przeciwko J. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 25 maja 2018 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 29 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

1) oddala skargę kasacyjną;

**2) zasądza na rzecz pozwanego od powoda kwotę 4067,-
(cztery tysiące sześćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2015 r. zasądził na rzecz powoda od pozwanego wykonawcy kwotę 136 041,49 zł, w tym kwotę 30 963,18 zł

z tytułu zwrotu kosztów wykonania zastępczego oraz kwoty 1090,51 zł i 103 987,80 zł z tytułu kary umownej.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w (...) zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że zasądzoną kwotę obniżył do kwoty 42 802,99 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 2 grudnia 2008 r. a w pozostałym zakresie powództwo oddalił oraz oddalił apelację pozwanego w pozostałym zakresie i rozstrzygnął o kosztach procesu.

Ustalił, że w dniu 7 sierpnia 2006 r. strony zawarły umowę o wykonanie przez pozwanego z materiałów własnych robót remontowych na ścianach i sufitach korytarzy i poczekalni budynku Domu Kultury „Ś.” w W., zgodnie ze specyfikacją techniczną wykonania i odbioru robót, ofertą wykonawcy oraz projektem autorskim, za wynagrodzeniem 64 919,87 zł. W umowie została również zastrzeżona kara umowna za zwłokę w usunięciu wad stwierdzonych przy odbiorze lub ujawnionych w okresie gwarancji, liczona od upływu terminu wyznaczonego na usunięcie wad w wysokości określonej w umowie, a nadto w przypadku zwłoki pozwanego jako gwaranta w usunięciu wad, powód został uprawniony do ich usunięcia na koszt pozwanego.

Do wykonania prac remontowych powód użył kupionych przez jego pracownika płytek betonowych „M.”, do których w każdym opakowaniu była dołączona instrukcja montażu w zakresie prawidłowego przygotowania podłoża, prawidłowego klejenia, konserwacji oraz zalecenie stosowania kleju E. W dniu 6 września 2006 r. sporządzono aneks, w którym uzgodniono wykonanie robót dodatkowych w zakresie skucia tynku do muru i wykonania nowych. Odbiór robót został dokonany w dniu 29 września 2006 r. i pozwany otrzymał całość wynagrodzenia. Od dnia 24 listopada 2006 r. zaczęły odpadać płytki i sporządzono protokół zobowiązujący pozwanego do ustalenia przyczyn i naprawienia powstałych szkód a pozwany dokupował i przyklejał odpadające płytki. Reklamacja pozwanego złożona u sprzedawcy płytek nie została uznana. W dniu 27 listopada 2006 r. odbyło się spotkanie stron, na którym sporządzono protokół zobowiązujący pozwanego do ustalenia przyczyn i naprawienia szkód, którego podpisania pozwany odmówił. W piśmie z dnia 10 kwietnia 2007 r. powódka zawiadomiła o

usterkach w postaci odpadających płytek, pęknięciach ścian i odpadaniu farby z sufitu i wezwała pozwanego do naprawy uszkodzeń do dnia 5 maja 2007 r. Jednocześnie wezwano pozwanego do naprawy wszystkich powstałych uszkodzeń do dnia 5 maja 2007 r. i sporządzono protokół. W dniu 29 stycznia 2008 r. powódka poinformowała pozwanego o odpadnięciu 21 płytek, zażądała zdemontowania okładziny, ponownego montażu oraz zastrzegła, że w razie nie zajęcia stanowiska w terminie 14 dni zleci wykonanie prac innemu wykonawcy. W odpowiedzi na pismo z dnia 20 marca 2008 r. powiadamiające o powierzeniu prac naprawczych innemu wykonawcy pozwany w dniu 9 kwietnia 2008 r. wskazał, że nie widzi potrzeby całkowitej wymiany okładziny i stan techniczny jest dobry. Nowy wykonawca wykonał demontaż całkowity wykładziny odzyskując 80% płytek i ponownie ją położył za wynagrodzeniem w kwocie 40.670,47 zł. W oparciu o opinie dwóch biegłych Sąd ustalił, że przyczynami odpadania płytek było pozostawienie starego tynku i niewłaściwe oczyszczenie płytek, zasadnym był demontaż całej wykładziny a wartość wykonanych robót zastępczych wynosi 31 261,23 zł.

Sąd drugiej instancji zakwestionował okres zwłoki w usunięciu wad ustalony przez Sąd Okręgowy na 452 dni i liczony od dnia 6 maja 2007 r. tj. od następnego dnia po zakreśleniu pozwanemu terminu w wezwaniu z dnia 10 kwietnia 2007 r. i odmiennie ustalił wysokość kary umownej. Wskazał, że zwłoka jest kwalifikowaną, zawinioną odpowiedzialnością za zwłokę w usunięciu wad w okresie gwarancji. Powód przyjmował zgłoszenia usunięcia wady i przyklejał odpadające płytki oraz ustalał przyczyny odpadania. Wezwanie z dnia 10 kwietnia 2007 r. nie mogło być traktowane jako wezwanie skutkujące zwłoką i naliczaniem kar umownych, bo dotyczyło nieuzasadnionych, w świetle opinii biegłego, pęknięć ścian i sufitu oraz farby a powód w tym zakresie roszczeń nie zgłosił. Wezwaniem, którego niewykonanie skutkowało uruchomieniem procedury wyboru i powierzenia prac zastępczych było wezwanie powoda z dnia 29 stycznia 2008 r. zawierające żądanie zdemontowania płytek w całości i ich ponownego zamontowania, doręczone najpóźniej dwa tygodnie po wysłaniu a więc dnia 19 lutego 2008 r. Wyznaczony 14 - dniowy termin skutkował popadnięciem pozwanego w zwłokę z dniem 5 marca 2008 r., która trwała do dnia 20 kwietnia 2008 r. tj. zawarcia

umowy z wykonawcą zastępczym. Kara umowna za ten okres wynosi kwotę 11 839,11 zł. Pozostałe zarzuty pozwanego zostały uznane za nieuzasadnione.

Powyższy wyrok zaskarżył powód punkcie 1 a w zakresie oddalającym powództwo ponad kwotę 42 802,99 zł i zarzucił naruszenie art. 476 k.c., art. 65 k.c. przez błędną wykładnię wymienionych w zarzucie pism i notatek służbowych, art. 65 k.c. przez błędną wykładnię pisma powoda z dnia 29 stycznia 2008 r. polegającą na przyjęciu, że było to pierwsze wezwanie, z którym należy wiązać moment popadnięcia dłużnika w zwłokę, art. 65 § 1 i 65 § 2 k.c. w zw. z § 8 i 12 ust. 1 lit c umowy z dnia 6 sierpnia 2006 r. Naruszenie przepisów postępowania wywiódł z naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Wniósł o jego uchylenie w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy przez utrzymanie w tej części rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego i uwzględnienie powództwa również w zakresie kwoty 93 238 zł, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. może stanowić uzasadnioną podstawę kasacyjną jedynie wtedy, gdy skarżący wykaże, że z powodu wadliwości uzasadnienie uniemożliwia Sądowi Najwyższemu sprawdzenie prawidłowości orzeczenia. Taka sytuacja zachodzi jeżeli uzasadnienie kwestionowanego orzeczenia nie ma wszystkich wymaganych elementów, bądź zawiera braki uniemożliwiające kontrolę kasacyjną (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r., III CSK 120/09, wyrok z dnia 25 stycznia 2010 r., I UK 244/09, nie publ.). W związku z art. 391 § 1 k.p.c. przepis ten ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym. Odpowiednie stosowanie art. 328 § 2 k.p.c. do uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji oznacza, że uzasadnienie to nie musi zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji; sąd odwoławczy obowiązany jest zamieścić w uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania, są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy. Zważywszy na treść uzasadnienia Sądu Apelacyjnego brak podstaw do stwierdzenia, że nastąpiły uchybienia w sporządzeniu motywów tak znaczące, że

uniemożliwiają kontrolę kasacyjną orzeczenia. W zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia został wskazany zarówno stan faktyczny, jak i dowody stanowiące podstawę ustaleń a zarzucony przez skarżącego brak odniesienia się do dowodów w postaci wezwań do prawidłowego wykonania umowy, a zwłaszcza pisma powoda z dnia 27 listopada 2006 r., pochodzących z okresu sprzed dnia 29 stycznia 2008 r. jest irrelevantny dla rozstrzygnięcia z przyczyn wskazanych niżej.

Artykuł 321 k.p.c. wyraża zasadę dyspozytywności, zgodnie z którą powód decyduje zarówno o wszczęciu postępowania, jak i o zakresie rozstrzygnięcia sprawy. Sąd nie może wyrokować zatem co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Żądanie powoda musi być dokładnie określone w pozwie i zawierać przytoczenie okoliczności faktycznych (art. 187 § 1 k.p.c.) co oznacza, że wskazana podstawa faktyczna wyznacza również zakres rozstrzygnięcia. Sąd nie jest związany wskazaną przez powoda podstawą prawną, jak również nie wiąże go zaprezentowana przez stronę ocena dowodów. Nie oznacza to jednak, że twierdzenia powoda i jego ocena skutków konkretnych zdarzeń faktycznych pozostaje bez znaczenia prawnego.

W sprawie niniejszej powód przytaczając w pozwie ciąg zdarzeń poczynawszy od zawarcia umowy, w tym treść korespondencji pomiędzy stronami, notatek służbowych i protokołów z narad w przedmiocie prawidłowości wykonania przez pozwanego robót z zakresu umowy, domagał się zasądzenia kar umownych za zwłokę w usunięciu wad za okres od dnia 6 maja 2007 r. do dnia 30 lipca 2008 r. twierdząc, że od w tym okresie pozwany pozostaje w zwłoce i kwotę żadaną z tytułu kar wyliczył za wskazany okres. Żądaniem nie był objęty okres wcześniejszy, powód łączył popadnięcie pozwanego w zwłokę wyłącznie z niewykonaniem wezwania do usunięcia wad z dnia 10 kwietnia 2007 r. i nie twierdził, że poprzedzająca tę datę korespondencja, a zwłaszcza pismo z dnia 27 listopada 2006 r., protokoły lub notatki służbowe stanowiły wezwania niosące skutek z art. 476 k.c. Sam powód nie traktował sposobu usunięcia wad przez pozwanego przed dniem 10 lipca 2007 r. jako uzasadniającego zastosowanie postanowień umownych dotyczących kar umownych, a więc jako okoliczność stanowiącą przyczynę zwłoki, za którą odpowiedzialność ponosi dłużnik i przyjmował sposób naprawy zaoferowany przez pozwanego, co wynika z notatek

służbowych. Zmianę twierdzenia skarżącego co do okoliczności faktycznych uzasadniających przyjęcie stanu zwłoki trzeba zatem uznać za spóźnioną na etapie postępowania kasacyjnego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Przyznać trzeba rację stronie powodowej, że stan zwłoki następuje z mocy prawa ale pomija ona ustalenia faktyczne wiążące Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c., że pozwany przyjmował zgłoszenia, dokonywał napraw przez przyklejanie płytek i ustalał przyczyny odpadania, a powód przez okres około półtora roku te naprawy przyjmował. Do jego powstania konieczne jest spełnienie przesłanek z art. 476 k.c. a więc wezwanie dłużnika do niezwłocznego spełnienia świadczenia. Możliwe byłoby uznanie za takie wezwanie pisma z dnia 27 listopada 2006 r. ale zgodnie z wolą obu stron pozwany aż do początku 2008 r. dokonywał naprawy przez sukcesywne przyklejanie płytek, co wprost wynika z powołanych przez powoda notatek służbowych. Nakazuje to przyjęcie, że świadczenie polegające na usuwaniu zgłaszanych kolejno wad było dokonywane zgodnie z wolą wierzyciela. Z tych przyczyn Sąd drugiej instancji nie był zobowiązany do dokonywania wykładni w świetle przesłanek określonych w art. 65 k.c. powołanego w skardze protokołu i pisma z dnia 27 listopada 2006 r. oraz notatek służbowych, zwłaszcza że trudno notatkom przypisać cechy oświadczenia woli skoro dotyczą tylko zawiadomienia o wystąpieniu wady i stwierdzenia wykonania naprawy.

Nie jest trafny zarzut naruszenia art. 65 k.c., bez powołania właściwej jednostki redakcyjnej tego przepisu, uzasadniony błędną wykładnią oświadczenia woli zawartego w piśmie z dnia 29 stycznia 2008 r. polegającą na przyjęciu, że było to pierwsze wezwanie, z którym należy wiązać popadnięcie dłużnika w zwłokę, podczas gdy powód wcześniej wzywał pozwanego do prawidłowego wykonania umowy. Uzasadnienie zarzutu nie zmierza do zakwestionowania ustalonej treści tego pisma i nie zarzuca, że strona w rzeczywistości inaczej rozumiała jego treść, niż przyjęta przez Sąd, a więc nie powołuje się na wątpliwości co do rzeczywistej treści działania strony i zamiaru wywołania przez nią określonych skutków prawnych. Skarżący nie twierdzi, że oświadczenie zawarte w piśmie z dnia 29 stycznia 2008 r. nie stanowiło wezwania do wykonania zobowiązania wyczerpującego przesłanki z art. 476 k.c. lecz wywodzi, że z innych oświadczeń woli, składanych wcześniej wynikał tożsamy skutek prawny, jaki Sąd przypisał temu

oświadczeniu. Tak skonstruowany zarzut nie może prowadzić do skutecznego zakwestionowania prawidłowości zastosowania art. 65 § 1 k.c. przez Sąd Apelacyjny.

Błędnie także skarżący podnosi naruszenie art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z § 8, 12 ust. 1 lit. c i d umowy z dnia 7 sierpnia 2007 r. przez uznanie, że jej strony uzależniły możliwość naliczania i dochodzenia kary umownej od powiadomienia pozwanego o rozpoczęciu procedury wyboru i zawarcia umowy z wykonawcą zastępczym. Sąd Apelacyjny w motywach zaskarżonego wyroku takiego stanowiska nie przedstawił a prawidłowo przyjął, że zgodnie z art. 476 k.c. zwłoka zachodzi, gdy dłużnik ponosi odpowiedzialność za okoliczności, które stanowiły jej przyczynę, a następuje wtedy, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. Wbrew twierdzeniu skarżącego popadnięcie w zwłokę pozwanego wywiódł z niewykonania zobowiązania do naprawienia wad w terminie a nie z uruchomieniem procedury wyboru i powierzenia prac zastępczych innemu wykonawcy.

Prawidłowe jest również zastosowanie art. 476 k.c. w zakresie oceny, że wskazane przez pozwanego pismo z dnia 10 kwietnia 2007 r. nie mogło stanowić wezwania do usunięcia wady w postaci odpadania płytek przez ich całkowity ponowny montaż, bo z niekwestionowanej przez powoda treści tego pisma wynika w sposób nie budzący wątpliwości, że jego przedmiotem był inny zakres robót. W żadnej z notatek służbowych sporządzonych po tej dacie a przed dniem 29 stycznia 2008 r. powód nie zawarł wezwania odpowiadającego treścią art. 476 k.c. zawiadamiając pozwanego jedynie o odpadnięciu kolejnej płytki i czyniąc adnotację o dokonaniu przez niego naprawy. Pierwszym pismem, które spełnia przesłanki wezwania w okresie wskazanym przez pozwanego jako okres zwłoki w wykonaniu zobowiązania wskutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność pozwany, jest pismo z dnia 29 stycznia 2008 r., co prawidłowo przyjął Sąd Apelacyjny.

Z tych względów orzeczono na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygając zgodnie z art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 2 pkt 6 i 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 20 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

jw